

niet de enige: Volker Braun is een generatiegenoot, Thomas Brasch en Stefan Schütz zijn van een latere generatie. Dat laat zich nalezen in hun teksten: ze zijn donkerder, humorloos, het utopische moment ontbreekt. Brasch zegt daar zelf over: "Müller begon te schrijven als de DDR nog een puinhoop was. Ik begon te schrijven als de DDR een functionerende staat was, met een muur rond. Dat is een wezenlijk onderscheid."

Dissident

Het onderscheid kenmerkt ook de houding van de Oost-Duitse autoriteiten. Müller is een geprivilieerde, wordt gespeeld in eigen land en heeft onbeperkte reismogelijkheden. Brasch bonkt met zijn hoofd al vrij snel tegen de muur aan. Op 18-jarige leeftijd vliegt hij van school de fabriek in wegens belediging van de staat. In '68 gaat hij voor twee jaar de gevangenis in na het verspreiden van pamfletten tegen de Sovjetrussische inval in Tjechoslowakije: het kost zijn vader ook zijn baan als minister van cultuur. Daarna werkt hij als kelner, monteur en freezer. Tussendoor schrijft hij: een 200-tal gedichten, luisterspelen, draaiboeken, TV-spelen, 30 verhalen, een tiental toneelstukken. Maar niemand wil hem drukken. In 1976 besluit hij dan maar naar het Westen te gaan, samen met zijn vrouw Katharina Thalbach (de dochter van Benno Besson).

Met succes. TV-stations, kranten en Suhrkamp Verlag staan Brasch op te wachten met de gretigheid om de 'dissident' als genie te verkopen. Maar Brasch gooit zand in de zetmachines (5). Zolang de muur in de weg stond, vormde het Westen de droom van de andere kant. "In het Westen ga ik studeren en ooit zal ik haar halen en leven we samen." (6) Eenmaal daar aangekomen, tast hij in een vacuum: de Staat is minder direct aanwezig, elke tegenspraak wordt zoveel mogelijk uit de weg gegaan. "Het theater hier," zegt Brasch, "wordt niet beschouwd als een plaats waar complexe verdringingen levend gemaakt worden. (...) Terwijl theater de oudste en enige kunstvorm is waar publieke zaken openlijk behandeld worden." (7) In plaats van botsingen, bloedige conflicten, lichamelijke spanningen, dat de materie is waaruit theater wordt gemaakt, wordt in het Westen een psychologiserende, verfijnde journalistiek als theater verkocht. De schuld daarvan ligt volgens Brasch bij de regisseurs: zij zijn niet geïnteresseerd in stukken van deze tijd; "Zij zijn het die verhinderen dat er een werkelijk gebeuren tussen acteurs en schrijvers — de belangrijkste mensen in het theater — kan plaatsvinden." (8)

De Westerse cultuur is geen goede plaats voor levend theater. Onlangs gaf Brasch te kennen terug naar Oost-

Lovely Rita (Schiller-Theater Werkstatt, Berlin) — Foto Ilse Buhs

Duitsland te willen. Zou het dan toch waar zijn wat Kantor zei toen hij in Firenze aan *Wielopole Wielopole* werkte: "Ik heb een muur nodig, om mijn hoofd tegen te botsen. Ik vind die niet in Firenze. Iedereen is hier zo vriendelijk."

De totale mens

Zoals blijkt uit bovenstaande opsomming, is Brasch een bedrijvig kunstenaar die zich op verschillende terreinen beweegt. Hij schrijft (proza, poëzie, toneel), spreekt luisterspelen in, acteert ook graag en regisseert de camera: voor televisie (onlangs nam hij voor de VPRO in samenwerking met Maatschappij Discordia *Mercedes* op) en film (twee zwart-wit films, *Engel aus Eisen* en *Domino*, een hallucinant hedendaags sprookje). Zijn toneelstukken (o.a. *Lovely Rita*, *Rotter*, *Lieber Georg*, *Mercedes*) zijn gerijpt aan Büchner en Müller: op het niveau van de taal vinden we eenzelfde fysieke spanning gecombineerd met een gevoel voor ritme en erotiek. Thematisch herkennen we dezelfde

onmacht om de gang van de wereld te veranderen, waardoor het individu blijft zitten met opgekropte dromen, woede, radeloosheid. "Warum sind wir nicht Tiere geblieben. Ich will mir das Loch zwischen meinen Beinen ausreissen" heet het in *Lovely Rita*. Zijn personages gedijen het beste tussen ruïnes, puinen, verlaten kamers, sneeuwlandschappen; de begraafplaatsen van de Westerse cultuur waarin gekoketteerd wordt met de eenzaamheid, de dood. Maar, en dat is eigen aan Brasch, zijn films en toneelstukken spelen zich voortdurend af op de wankelende grens van realiteit en fictie, bewustzijn en onderbewustzijn. Het zijn ook stukken over theater, zonder de kleeft smaak van incest die dat bij andere auteurs te weeg brengt: "Liebe Leni Ich will dir ein Gedicht zwischen/ deine Schulterblätter schreiben ein Theaterstück/ in deine weisse Haut ritzen und dich Nackt über die Strasse treiben/ auf die schneebedeckten Gipfel meines Ruhms/ Da oben sollen sie es lesen Ich will dich veröffentlichen Leni". Brasch is namelijk vooral geïnteresseerd in de plaats van het individu in